

rie med hovedvægt på tiden efter 2. verdenskrig. Dette stof fylder ca. to trediedele af heftets 102 sider, medens de naturlige betingelser for landbrug og industri er trængt sammen på hhv. 4 og 5 sider. Ikke desto mindre indledes begge disse kapitler med et manende udsagn "Ungarn geologisk set er et meget ungt område".

Når sådanne områdebeskrivelser skal bruges i undervisningen, skulle man mene, at viden om almene geografiske fænomener var kendt eller kunne hentes i andre opslagsbøger. Alligevel bruges megen plads i de naturgeografiske afsnit til at forklare almenheder som, hvordan olie og gas dannes i naturen, kulrækken, ionbytning eller føhnvinde, som forklares, men ikke benævnes.

I forhold til den tidligere udgave er mange kort (desværre) udeladt, men de resterende er pænere tegnet. Fotomaterialet er meget svingende både med hensyn til kvalitet og informationsindhold. Forsidebilledet er noget for sig, et bybillede: Gade med biler, huse og mennesker. Det gentages inde i heftet, hvor teksten fremhæver en Pepsi-reklame. I afsnittet om miljøproblemer savnes noget om problemerne i forbindelse med processen bauxit-alumina-aluminium, som andre steder har givet voldsom, letal forurening, fx Skawina ved Krakow, som man lukkede helt for nogle år siden.

Rolf Guttesen

Stanley P. Johnson & Guy Corcelle: *The environmental policy of the European Communities. Repr.* Graham & Trotman, London 1990. XV, 349 s., 24 cm. GBP 45.-.

Johnson og Corcelle har gjort et betydeligt arbejde – og nyttigt – med at samle materialet vedr. EF's lovgivning på miljøområdet. OG det er præsenteret klart og oversigtligt vedr.: Vand, – luft, – behandles af affald, – støj, – flora og fauna. Dertil giver de desuden en oversigt over nogle særlige aspekter af EF's miljøpolitik. Hovedemnerne er forureningskontrol, forskning i "miljø", internationale konventioner, sammenhæng mellem miljø- og sektorlovgivning, miljøaspektet i udviklingsbistand, købekraft, miljøovervågning. Håndbogen er en meget vigtig referencebog for alle miljøinteresserede.

Sofus Christiansen

Kenneth J. Hsu: *Physical principles of sedimentology: a readable textbook for beginners and experts.*

Springer, London 1989. X, 233 s., ill. 21 cm. DEM 42,-.

Denne bog er baseret på forfatterens forelæsningsnoter i kurset "Principles of Sedimentology" på Swiss Federal Institute of Technology. Som sådan er det en forfriskende "anden slags" tekstbog i dette emne, ikke fordi der præsenteres egentlige nye ting, men fordi mange af de historier, der binder en god forelæsnings sammen, er medtaget og genfortalt med humor.

Bogen er skrevet i et letfatteligt og ligefremt sprog og bærer præg af stor viden og erfaring. Den er ikke som mange andre nutidige panderter rigt illustreret med flot opsatte billeder og figurer. De nødvendige skitser er imidlertid medtaget, og forfatterens fysisk/sedimentologiske angrebsvinkel er tilstrækkeligt illustreret til, at bogen er læseværdig.

Bogen henvender sig som sådan til alle med interesse for sedimentologi, hvad enten det drejer sig om lidt repetitionslæsning med gode historier for den mere erfarne, eller om en basal introduktion for den uerfarne.

Jesper Bartholdy

Satellite remote sensing for resources development. Ed. by Karl-Heinz Szekielda.

Graham & Trotman, London 1986. XII, 221 s., ill. 24 cm. GBP 37.50.

Bøger om remote sensing, på dansk sommetider kaldt telemåling, har en kort levetid af naturlige grunde: De handler om en teknologi, der udvikler sig hurtigt, og alle faktuelle oplysninger skal revideres hyppigt. Visse mere fundamentale principper og begreber holder længere, og den kloge skribent lægger selvfølgelig vægten her.

Dette værk forsøger lidt af hvert. Efter en meget kort introduktion til telemålingens (strålings-)fysik følger et langt kapitel med en oversigt over satellit/sensor-systemer. Afsnittet er ladet med data, og selv mindre kendte systemer gennemgås, behandlingen er koncis og up-to-date. Det følgende kapitel om "atmospheric considerations" er til gengæld meget generelt, og en behandling af atmosfærisk korrektion af satellitbilleder, optaget i forskellige bølgelængdeområder, savnes totalt.

Kapitlet om "naturlige systemers spektrale karakteristika" præsenterer resultater af empiriske undersøgelser af en lang række overfladers spektrale (refleksions-) egenskaber med en vis overvægt på vand,

som tydeligvis er forfatterens eget felt. Hvad der imidlertid mangler, er en diskussion af hele det komplicerede begrebsapparat omkring refleksion og emission samt en diskussion af metodik i forbindelse med in situ målinger. Endelig kunne en omtale af refleksionsmodeller, især for vegetationsdækkede overflader, have været på sin plads. Overraskende er det, at en diskussion af hyppigt anvendte vegetation-sindices ikke har fundet plads her (det omtales dog i et senere afsnit).

Tendensen til hurtigt forældelse viser sig tydeligst i afsnittet om "begreber i databehandling og -tolkning", som dels er ganske tyndt, dels langt fra up-to-date.

Resten af bogen er delt i to kapitler om observation af hhv. oceaner og kontinenter. Igen er materialet righoldigt og eksemplerne generelle nok til at være langtidsholdbare. Evnen og viljen til at spænde over satellitbilleder optaget i såvel det synlige som det infrarøde som mikrobølgeområder bør også påskønnes.

Som det fremgår af ovenstående forsøger bogen at behandle en meget bred emnekreds og dække såvel behovet for opdaterede faktuelle oplysninger som basale begreber og principper. Ikke alt lykkes lige godt, men alt i alt udgør bogen et godt bud på en introduktion til remote sensing. De mest generende mangler findes i afsnittet om processering og fortolkning, men her findes en række nyere fremstillinger, som med fordel kan bruges i stedet.

Kjeld Rasmussen

Acidic precipitation: proceedings of the International Symposium on Acidic Precipitation. Muskoka, Ontario, September 15-20, 1985. Ed. by Hans C. Martin. (Water, air, and soil pollution, vol. 30-31 (1986)). Reidel, Dordrecht, 1987. 2 bd., ill. 25 cm. GBP 196.-.

Fra et symposium i Canada i 1985 foreligger godt 2000 sider omhandlende sur nedbør og konsekvenser af forsurening i form af i alt 206 artikler, hvilket må være endnu et bevis på, at ikke alle anmeldere altid læser lektierne fra ende til anden. Forsuringsprocesser – både naturlige og antropogene – har faktisk været studeret i over 100 år, men særligt siden begyndelsen af 80'erne, hvor effekterne er blevet tydeligere, målelige og synlige, er der kommet fart over forskningsfeltet. Først og fremmest i Vesteuropa og Nordamerika, som er verdens ældste industriområder og derfor meget udsat. Desværre foreligger der intet fra Østeuropa. Bøgerne dækker et bredt spek-

trum; effekterne for atmosfæren, for akvatiske systemer og de meget diskuterede effekter for skovene og jordbunden. Da forsuring først nu er anerkendt som et "nyt" og mangeartet miljøproblem, har ingen enkelt faggruppe kunnet sætte sig på hele forskningen, og området er da også et felt, hvor mange naturvidenskabelige discipliner mødes, og mange gamle faggrænser kan nedbrydes, hvilket jo nok er det mest positive, der er ved sur nedbør.

Lars Krogh

Water and arid lands of the western United States. Ed. by Mohamed T. El-Ashry and Diana C. Gibbons.

Cambridge University Press, Cambridge 1988. XII, 415 s., ill. 24 cm. GBP 40.-.

Noget vi givetvis også herhjemme vil komme til at beskæftige os meget mere med i fremtiden er ferskvandsressourcer, også selv om Danmark hverken er arid eller semiarid. Bogen handler mest om "vand-management". Den er udgivet med støtte fra World Resources Institute og vil for hydrologer være en let læst bog. Først introduceres man til det vestlige USA med hensyn til nedbør, gamle love for fordeling af vand, hvilke konflikter dette giver. Dernæst følger en historisk gennemgang af "how the West was won" – også med vand som hovedperson – fra ca. 1850 og op til i dag, hvilket er en interessant vinkel at ansue fra. Siden følger 6 kapitler med detailstudier fra forskellige områder: Central Valley i Californien, Texas High Plains, Upper Colorado River Basin, South Coast Basin i Californien, Tuscon og Denver. Disse studier viser, at man kan tackle ariditet på mange måder, når der opstår konflikter mellem by, landbrug, miljø og mellem de enkelte delstater.

Lars Krogh

Agricultural compendium: for rural development in the tropics and subtropics. Ed. by Euroconsult. 3. rev. ed.

Elsevier, Amsterdam 1989. XXXVII, 740 s., ill. 25 cm. USD 65.75.

Dette er et utroligt grundigt og informativt værk – det tætteste, man kan komme geografens bibel. På trods af titlen er det nemlig geografi i bredeste forstand, der dækkes, hvilket fremgår af værkets 10 kapitler: "climate, soil and land classification, geodesi, water control, land improvement, crop production, animal production/fisheries, farm economics, sociology". Hvert kapitel er underindelt

flere gange, så man let kan finde rundt. Indholdet er en kombination af praktiske anvisninger og informationer på højeste niveau; sidste forskningsresultater er med, og referencer og henvisninger er up-to-date. Bogen må være uundværlig for alle geografer, der arbejder praktisk enten i feltet eller som planlæggere.

Peter Strømgaard

Amazonien im Umbruch = Amazonas em transformacao: Symposium über aktuelle Probleme und deutsche Forschungen im grössten Regenwaldgebiet der Erde. Hg.: Günther Hartmann.

Reimer, Berlin 1989. 389 s., ill. 24 cm. DEM 115.-.

Denne bog har de fordele og ulemper, som er typiske for symposie-publikationer. Symposiet dækker et stort område – i dette tilfælde i mere end én forstand – og bidragene bliver tilsvarende spredte. Fordele er så, at hvert bidrag som regel fremstår kompetent og informativt, da forfatteren som regel har valgt sit yndlingstema. Dette er også tilfældet her: i 24 afsnit beskrives 24 temaer, som – interessante nok individuelt – ikke hænger sammen i en helhed. Det er således ikke en grundbog om Amazonas, men snarere et kaleidoskopisk indblik i og overblik over aktuel tysk forskning i området, dækkende historie, flora, fauna, økologi, lokalbefolkning og udviklingsproblemer.

Peter Strømgaard

P. Hakkila: Utilization of residual forest biomass.

Springer, Berlin 1989. XV, 568 s., ill. 25 cm. DEM 398.-.

"Residual forest biomass" er den trævegetation, der normalt efterlades uhøstet ved kommercielt skovbrug. Forfatteren anfører, at denne udgør et hidtil overset potentiale – som paradoksalt nok udnyttes mindst dér, hvor der er meget af den, i tropenerne f.eks. I Finland og Sverige er råmateriale i den kommercielle udnyttelse af trævegetation af stor vigtighed for nationaløkonomien, og der er her udviklet teknikker til mere fuldstændig udnyttelse af træressourcerne. Bogen er en detaljeret, teknisk beskrivelse af disse – nok af begrænset generel interesse, men interessant nok som en indføring i "økologisk skovbrug".

Peter Strømgaard

Træplantning í Føroyum í eina öld = a century of tree-planting in the Faroe Islands.

Eds. Andrias Højgaard, Jóhannes Jóhansen & Føren Ødum. (Annales Societatis Scientiarum Færoensis. Supplementum, 14).

Føroya Frodskaparfelag, Tórshavn 1989. 187 s., ill. 23 cm. Pris ikke oplyst.

Artikelsamlingen, der er udgivet i forbindelse med 100-året for plantageforsøg på Færøerne, opsummerer resultater af det arbejde, som de senere år er drevet på videnskabelig basis under en skovkommission (Skógfridingarnevnd), som rektor Andreas Højgaard med ildhu og inspiration var formand for indtil sin død i 1989.

J. Johansen indleder om vegetationshistorie, hvor det slås fast, at det første, antageligt irske, landnam fandt sted ca. 650 AD, eller 200 år før norske indvandrere trængte sig på. T.G. Leivsson giver en oversigt over de godt 20 plantager, der er anlagt. Samme forfatter præsenterer detailstudie om "Production in a 50 years old Pinus contorta stand". Fyrretræerne har en årlig produktion på 7 m³/ha. Dette resultat er slet ikke ringe i sammenligning med lokaliteter i Scotland, Vestnorge og på Island, hvor produktionen ligger mellem 2 og 7.8 m³. Tre artikler er af registrerende karakter. S. Rasmussen har undersøgt, hvilke planter der gror i færøske haver, cirka 500 forskellige. S. Ødum, L. Hansen og S. Rasmussen har en kommenteret liste over træer og buske i haver og plantager. Artsantallet er 64 nåletræer og 280 løvtræer. V. og K. Alstrup har udarbejdet en liste over lichener, der vokser på træer og buske, ialt 54 arter.

Som et særligt spændende videnskabeligt eksperiment beskriver Ødum forsøgene med at plante træer og buske, indsamlet under en ekspedition med Nordisk Arbo-retudvalg til Patagonien og Ildlandet i 1975 og 79. Nogle Nothofagus-arter (sydlig bøg) har vist sig at trives fint i det nordatlantiske. Afnittet suppleres udmærket med en artikel af P. Søndergaard om lignende forsøg i Vestnorge og ved København. Det viser sig, at væksterne klarer sig bedst igennem på Færøerne på grund af de milde vintre.

Artiklerne er på engelsk og færøsk, bortset fra en genoptrykt artikel på originalsproget af den danske skovbrugspioner C. E. Flensburg fra 1903. De mange gode fotos giver en særegen fornemmelse, som kolliderer med normalbilledet af færøsk miljø. Med beklagelse kan det nu tilføjes, at juleorkanerne i 1988 ødelagde en meget betydelig del af plantagerne på Færøerne.

Rolf Guttesen